

ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING CENTRE

**ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА
НА ЦЕНТАРОТ ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И
ОБУКА ЗА 2015 ГОДИНА**

**февруари, 2016 година
С к о п ј е**

ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

Мисија на Центарот е да обезбеди квалитетно стручно образование и обука кое одговара на потребите на пазарот на трудот, да придонесе за зголемување на стапката на вработеност на младите и да ја

Визија

Промовирање партнерско работење, кое е потребно за да се поддржува стратегискиот развој, оперативното спроведување и европската ориентација на стручното образование и обука во Република Македонија.

Центар за стручно образование и обука

Центарот за стручно образование и обука е основан со Одлука на Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 87/06), како јавна установа во која треба да се усогласуваат и интегрираат јавните интереси и интересите на социјалните партнери во стручното образование и обука во Републиката и која ја координира соработката со меѓународните институции и организации во областа на стручното образование и обука (член 31 од Законот за стручно образование и обука „Службен весник на Република Македонија“ број 71/06 и 117/08).

Врз основа на член 32 од споменатиот Закон, Центарот врши стручни работи од областа на следењето, вреднувањето, проучувањето, унапредувањето, истражувањето и развојот на стручното образование и обука, како и други работи во согласност со Законот, актот за основање и Статутот.

Центарот, особено ги врши следниве стручни работи:

- анализа и проучување на образовните системи, посебно на системите за стручно образование;
- анализа и проучување на структурата на нашиот систем за стручно образование и на одделните нивоа и видови стручно образование;
- проектирање нови системски и концепциски решенија за одделни нивоа и видови стручно образование;
- иновирање на постојните и предлагање нови решенија во одредени образовни компоненти (програмски, процесни, организациски, технолошки, кадровски, нормативни и сл.);
- истражување на развојните трендови во стручното образование;
- истражување на пазарот на трудот;
- изготвување, следење и развој на стандард на занимања;
- развој на националната рамка на стручни квалификации;
- развој на образовни стандарди (образовни профили, наставни планови и програми);
- поддршка на социјалното партнерство на сите нивоа и во сите фази на планирањето, развојот и реализацијата на стручното образование;
- следење на реализацијата на наставните планови и програми;
- обука на наставниците по стручните предмети;
- советување, инструирање и менторирање на наставниците;
- соработка со меѓународни институции и друго.

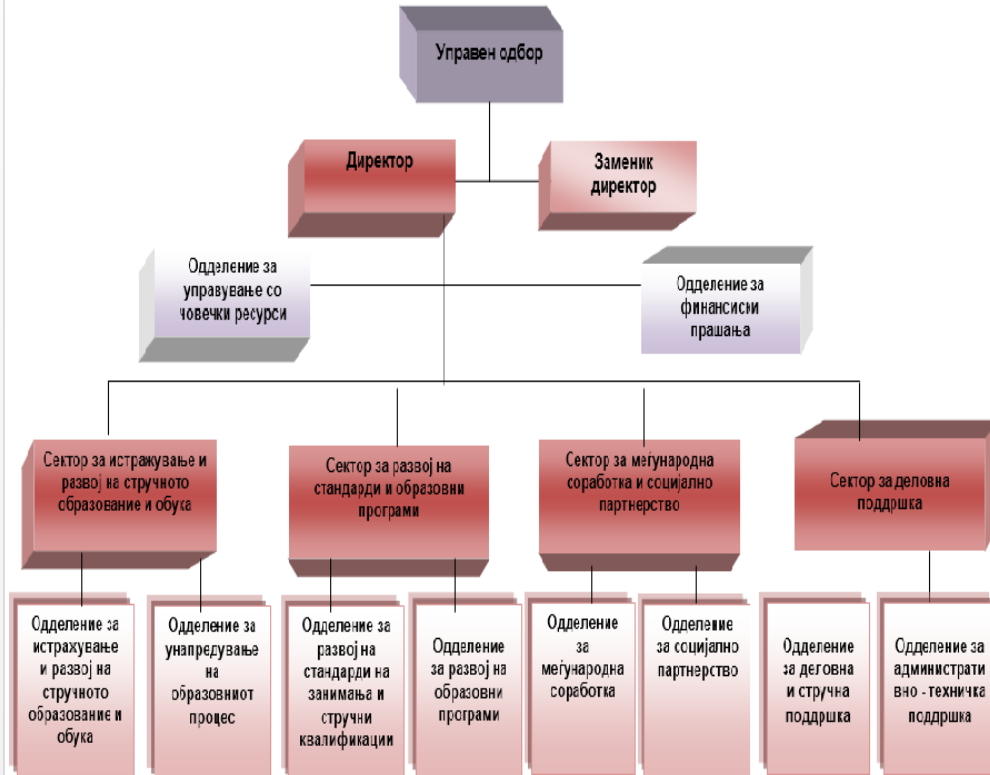
Согласност на Годишната програма за работа и на Статутот на Центарот дава Министерството за образование и наука.

Средствата за остварување на дејноста на Центарот се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и од сопствени приходи од извршените услуги (член 38 од Законот за стручно образование и обука).

Организациска структура

Прилог 1

Органограм на Центарот за стручно образование и обука

СОДРЖИНА

1.	Визија и мисија на ЦСОО.....	2
2.	Организациска структура и дејност на ЦСОО.....	3
3.	Вовед.....	6
4.	Годишни извешти за 2015 година за работата на ЦСОО по сектори	7
4.1.	Сектор за истражување и развој на стручното образование и обука.....	7
4.2.	Сектор за развој на стандарди и наставни планови и програми.....	10
4.3.	Сектор за меѓународна соработка и социјално партнерство.....	14
4.4.	Сектор за деловна поддршка	16
4.5.	Одделение за управување со човечки ресурси.....	17
4.6.	Одделение за финансиски прашања.....	18
5.	Вонпрограмски задачи.....	18

ВОВЕД

Во текот на 2015 година вработените во Центарот за стручно образование и обука реализираа низа програмски и вонпрограмски активности.

Позначајните програмски задачи кои треба да се истакнат се реализираните средби за стручна советодавна помош на наставниците по стручно-теоретски предмети и практична настава, кои се организирани и реализирани во пет региони (Скопје, Куманово, Тетово, Прилеп, Штип).

Во насока на промоција на стручното образование во Република Македонија, Центарот во соработка со Министерството за образование и наука, организираше свечена манифестација (медиумски покриена), на која беа доделени дипломи на учениците – Лидери на струка за 2014/2015 година и дипломи за нивните ментори. Активностите поврзани за избор на Лидер на струка продолжија и оваа учебна година. Советниците од Центарот организираа соодветна стручна советодавна помош на наставниците кои имаат најголеми отстапувања во оценувањето, во согласност со објавените резултати од Државниот испитен центар.

Реализацијата на некои активности во Секторот за развој на стандарди и наставни планови и програми кои беа предвидени во Годишната програма за работа на Центарот за 2015 година, директно беа поврзани со отпочнување на реформата на техничкото образование, поддржана од Светска банка во рамките на проектот „Модернизација на техничкото образование“ и довршувањето на реформата во стручното образование за занимање и стручното оспособување со траење до две години, во рамките на ИПА проектите. Поради доцнењето на изборот на изведувачот, во изминатата година, не започнаа активностите планирани во овие проекти.

Центарот изработи анекс на Норматив за наставен кадар за новите профили во четиригодишното стручно образование и Норматив за наставен кадар за образовните профили во реформираното тригодишно стручно образование. Советниците, секој во својата струка, ги изработија стандардите на постигањата на учениците за активните профили од реформираното тригодишно стручно образование за занимање.

Центарот продолжи со изработка на нови стандарди на занимања според искажаните потреби на пазарот на трудот. Ги изработи планираните наставни и испитни програми, подготви нови прашања за екстерно проверување на учениците и замена на 20% од постоечките прашања за завршните години.

Центарот за стручно образование и обука во 2015 година, на полето на меѓународна соработка, реализираше интензивни активности за претставување и презентирање на истиот пред меѓународните институции, организации, амбасади и странски претставништва од областа на средното стручно образование.

Во текот на 2015 година, беа изготвени Предлог-правилник за внатрешна организација на Центарот за стручно образование и обука со прилог Органограм и Предлог-правилник за систематизација на работни места во Центарот за стручно образование и обука со прилог Табеларен приказ, согласно со Законот за административни службеници и Законот за вработените во јавниот сектор. Според потребите од ангажирање надворешни соработници, Центарот објавуваше конкурс и континуирано се вршеше

лектура и јазична редакција на документи, како и превод на документите од македонски јазик на албански јазик. Во текот на целата година, континуирано се следеше реализацијата на финансиските средства одобрени со Буџетот, а по потреба е извршена пренамена на средствата. Согласно со позитивните законски прописи, обезбедено е финансиско и материјално работење на Центарот. Вработените од Центарот учествуваа и во вонпрограмски активности, по барање на Министерството за образование и наука, други образовни институции и невладини организации. Овие вонпрограмски активности се во поголем обем и интензитет од предвидените програмски задачи.

4. ГОДИШНИ ИЗВЕШТАИ ПО СЕКТОРИ

4.1. Сектор за истражување и развој на стручното образование и обука

➤ Опис на активностите

Во текот на 2015 година, во рамките на Секторот за истражување и развој се реализираа низа програмски и вонпрограмски активности. Дел од програмските активности се однесуваат на истражување и развој на системот на стручно образование, додека дел од активностите се однесуваат на унапредување на воспитно-образовниот процес.

Центарот, исто така, врши анализа и доставување податоци за главните административни структури за имплементација, усогласување на постојната законска регулатива и стратешки документи во РМ, кое е релевантно со Директивите, Регулативите и Одлуките од ЕУ, како и други акти од ЕУ: комуникации, препораки, резолуции, упатства, прирачници, смерници, акциски планови, стратегии кои ја насочуваат работата во образованието и институционална рамка и имплементација. До Секретаријатот за европски прашања - Влада на РМ, во рамките на Monthly Brief Progress on the European Integration Process за стручно образование и обука за подрачјето 3.26 од Националната програма за усвојување на правото на Европската унија и учество во работните групи за асоцијација и стабилизација, Центарот изготвува *месечни извештаи за активностите*.

Во насока на реализација на реформата во две/тригодишното образование, како и реформата на техничкото образование, Центарот имаше соработка со МОН, Канцеларија на Европската унија во Скопје, како и проектните единици во насока на отпочнување на сите подготвителни активности за успешна реализација на реформите. Претставници од Центарот учествуваа во комисија за евалуација на апликации и референтни податоци на апликанти за проектот „Зајакнување на доживотното учење преку модернизација на системите на стручно образование и обука и образованието на возрасни“ ИПА проект - завршна фаза потпишување на извештај.

Во насока на промоција на стручното образование во Република Македонија, Центарот, во соработка со Министерството за образование и наука, организираше свечена манифестација (медиумски покриена), на која беа доделени дипломи на учениците – Лидери на струка за 2014/2015 година, за секоја струка по еден, и дипломи за нивните ментори.

Центарот, во соработка со МОН и средните стручни училишта, реализираше активности за избор на Лидер на струка за 2015/2016 година. Активностите се одвиваа согласно со однапред подготвен акциски план. Беа реализирани следните активности:

- Информирање на средните стручни училишта за воведување училишни и меѓу училишни натпревари на локално и државно ниво, помеѓу ученици од завршните години од сродни образовни профили, со што би се избирале лидери во секој профил;
- Информирање на учениците од страна на училиштата за воведување на проектот ЛИДЕР;
- Изготвување распоред на натпреварите (од сите три фази);
- Прогласување на училишта-домаќини и постојан контакт со нив;
- Подготовка на тестови и прашања за практичниот дел;
- Подготовка на дипломи за победниците во рамките на образовниот профил;
- Формирање централна комисија за вреднување;
- Учество на советниците од ЦСОО на натпреварите по соодветната струка (образовен профил) и доделување на дипломите по образовен профил (не по струка);
- Предлог-список на ученици за избор на најдобар ученик во струката од завршните години на образованието во стручното образование за учебната 2015/2016 година.

Според искажаниот интерес на учениците, се организираа натпревари во 10 струки и тоа: хемиско-технолошка, машинска, економска, угостителско-туристичка, лични услуги, сообраќајна, електротехничка, здравствена, градежно-геодетска и земјоделско-ветеринарна струка.

Центарот со цел да обезбеди поддршка на наставниците по стручно-теоретски предмети и практична настава и во насока на имплементација на членот 70-а, став (1) и став (13) од Законот за средно образование, во периодот од 23.4.2015 до 30.5 2015 година организираше соодветна стручна советодавна помош на наставниците кои имаат најголеми отстапувања во оценувањето, во согласност со објавените резултати од Државниот испитен центар.

А: Збирен извештај со резултати од спроведеното екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците во средните училишта, и списокот

Б: Збирен извештај со резултати од спроведеното екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците по наставните предмети со кои учениците се стекнуваат со вештини, односно по наставните предмети за кои не може да се врши екстерно проверување на постигањата на учениците во средните училишта.

Пред реализација на средбите за стручна советодавна помош, Центарот изготви програма „Методи и техники за оценување на постигањата на учениците по стручните предмети“ за наставниците по стручните предмети кои отстапуваат во оценувањето на постигањата на учениците.

Средбите за стручна советодавна помош на наставниците по стручно-теоретски предмети и практична настава, се организирани и реализирани во пет региони (Скопје, Куманово, Тетово, Прилеп, Штип). Во секој од регионите учествуваа наставниците кои предаваат во училишта кои припаѓаат во тој регион или пак се во близина на градот каде што се одржува средбата.

Средбите беа организирани на тој начин што секој од наставниците слушаа и се консултираа на јазикот на кој ја реализираат наставата (македонски и албански). На средбата учествуваа вкупно 83 наставници, од кои 58 наставници со настава на македонски јазик и 25 наставници на албански наставен јазик.

Во период од 6.10 до 4.11.2015 година се одржаа работни средби со стручните активи и менаџментот на 55 стручни училишта во Република Македонија. Средбите беа реализирани според однапред изготвен распоред при што секој советник по соодветната струка може да посети училиште каде што е застапена струката за кој е одговорен. Секој советник реализираше средба со својот актив или само со претседателот на стручниот актив. По завршената средба со претставниците од стручните активи, секој од советниците посетуваше часови по стручно-теоретски предмети или практична настава. По завршувањето на секој наставен час се правеше анализа на часот и на наставниците се даваше повратна информација. Во овој период се посетија вкупно 185 часа. По реализација на советодавно-консултативните средби, се извлечени неколку препораки кои ќе се планираат за следна реализација на средбите со наставниците.

Претставници од Центарот учествуваа на работни средби во МОН и даде свој придонес во реализација на проектот за основање Национална опсерваторија на вештини.

Центарот континуирано даваше придонес во работни средби со претставници од МОН, со цел подобрување на Извештајот за референцирање на Националната рамка на квалификации, во делот на средното и постсредното стручно образование.

➤ Резиме

Во рамките на Секторот за истражување и развој на стручното образование и обука се реализираа следните активности:

- Подготовка на месечни извештаи за активностите на Центарот до Секретаријатот за европски прашања - Влада на РМ.
- Подготвителни активности за отпочнување на реформата на две/три годишното образование и техничкото образование.
- Учество во спроведување на оперативниот план на Владата на Република Македонија во 2015 година на активни мерки и политики за вработување.
- Организација на свечена манифестација (медиумски покриена), за доделување дипломи за учениците – Лидери на струка за 2014/2015 година (за секоја струка по еден) и за нивните ментори.
- Организација и реализација на натпревари за Лидер на струка за 2015/2016 година, за 10 струки.
- Изготвена програма „Методи и техники за оценување на постигањата на учениците по стручните предмети за наставниците по стручните предмети кои отстапуваат во оценувањето на постигањата на учениците“.

- Во пет региони, за 83 наставници по стручно-теоретски предмети и практична настава кои имаа најголеми отстапувања во оценувањето, во согласност со објавените резултати од Државниот испитен центар за екстерното оценување на постигањата на учениците, се реализираше стручна советодавна помош.
- Реализација на советодавно-консултативни и менторско-инструктивни средби во 55 стручни училишта и посета на 185 наставни часа.
- Поддршка на училиштата за основање кариерни центри и реализација на обуките за кариерно советување.
- Учество во процесот на самоевалуација на РМ за поглавјето „Индикатори за човечки ресурси“, согласно со Актот за мали бизниси за Европа.
- Учество на работни средби за основање Национална опсерваторија на вештини.
- Учество на работни средби за подобрување на Извештајот за референцирање на Националната рамка на квалификации, во делот на средното и постсредното стручно образование.
- Реализација на активности, обуки и средби во партнерство со организации и институции во насока на реализација на краткорочните цели од Стратегијата за развој на стручното образование во Република Македонија 2013 - 2020 година.

4.2. Сектор за развој на стандарди и наставни планови и програми

➤ Опис на активностите

• **Планирани реформи во стручното образование**

Довршување на реформата на стручното образование за занимања и на стручното оспособување за оние профили кои не беа опфатени со Твининг проектот, планирани со ИПА проектот, не започна поради доцнење на изборот на изведувачот на овој проект. Планирани активности во Годишната програма за работа на Центарот, поврзани со овој проект, се однесуваат на изработка на 20 образовни профили по сите струки, 30 стандарди на занимања за сите образовни профили од тригодишното стручно образование и стручно оспособување и 20 стручни квалификации.

Од февруари, оваа година, започнаа овие активности. Се предвидува рedefинирање на образовните профили, изработка на наставни планови, стандарди на занимања и наставни програми со пилотирање на 50% од вкупно реформираните образовни профили на тригодишното стручно образование за занимање и стручно оспособување.

Планираната целосна реформа на четиригодишното стручно образование во рамките на проектот „Модернизација на стручното образование“, подржан од Светска банка, беше предвидено да започне во текот на 2015 година. За овој проект доцнешо изборот на носителот на проектот и од тие причини, не се реализираа активностите кои беа предвидени во Годишната програма за работа на Центарот, а поврзани со овој проект. беше предвидено да се изврши ревизија на постојните образовни профили и

нивно рedefинирање. Врз основа на рedefинираните образовни профили, беа предвидени да се изработат 100 стандарди на занимања и 50 стручни квалификации.

- **Изработка на стандарди, нормативи и процедури**

Во Годишната програма беше предвидено да се изработат **стандарди за простор и опрема на училиштата** за изработените наставни планови и програми за новите профили во четиригодишното образование за кои има изработено наставни програми за сите години на образование, како и за реформираните профили во двегодишното и тригодишното стручно образование (според Твининг проектот). Поради претстојните реформи во техничкото образование и довршување на реформите во тригодишното стручно образование за занимање, Центарот одлучи оваа активност да се одложи затоа што ќе биде потребно изработка на нови стандарди за простор и опрема на училиштата со новите наставни планови и програми.

Изготвување на **стандардите на постигањата на учениците** е програмска задача која произлегува од Годишната програма за работа на Центарот. За таа цел, во текот на 2015 година, Центарот изработи стандарди на постигањата на учениците за изработените наставни програми од тригодишното реформирано стручно образование за занимања и на стручното оспособување, врз основа на изработените наставни програми, во рамките на Твининг проектот за следните образовни профили: конфекционер - 10 стандарди, продавач - 8 стандарди, месар - 9 стандарди, печатар - 9 стандарди, градинар-цвеќар – 12 стандарди, гипсер-монтер – 7 стандарди, електроинсталатер и монтер - 12 стандарди, фризер - 13 стандарди, автомеханичар - 12 стандарди, ракувач со машини за пренос на материјали - 10 стандарди, келнер - 14 стандарди и столар - 12 стандарди на постигања на учениците (вкупно 127).

Планираните стандарди на постигањата на учениците за наставните програми од четиригодишното стручно образование за новите профили (вкупно 70), Центарот одлучи дека не е целесходно да се изработат, поради најавената целосна реформа во техничкото образование.

Центарот изработи **Норматив за наставен кадар** за образовните профили од реформираното тригодишно образование за занимање, опфатени со Твининг проектот и Анекс Нормативот за новите профили во четиригодишното стручно образование.

Една од многуте задачи на Центарот е изготвување, следење и развој на стандарди на занимања. За таа цел, Центарот изработи **процедури за иницијатива, организација, изработка и донесување стандарди на занимања**, со цел утврдување на постапката на процесот од иницијатива до донесување на стандардите на занимање. Процедурите се донесени од страна на директорот на Центарот за стручно образование и обука и истите се во примена. Врз основа на побарувањата од пазарот на трудот, Центарот ги изработи следните стандарди на занимања:

- Згрижувач на деца во домашни услови и градинки;
- Графички дизајнер;
- Веб-дизајнер.

- **Изработка на прашања за екстерна проверка на постигањата на учениците**

Центарот, во текот на 2015 година, изработи прашања што ги нема во базата на изготвени прашања, а се однесуваат на тригодишното реформирано стручно образование и новите профили во четиригодишното стручно образование и тоа:

Ред бр.	Образовен профил	Број на прашања
1.	Конфекционер - реформирано	700
2.	Конфекциски компјутерски оператор	550
3.	Банкарски техничар	600
4.	Продавач - реформирано	600
5.	Месар - реформирано	400
6.	Техничар за логистика и осигурување	400
7.	Ракувач со машини за пренос на материјали	700
8.	Автомеханичар - реформиран	600
9.	Фризер - реформиран	600
10.	Електроинсталатер и монтер – реформиран	1100
11.	Гипсер-монтер	400
12.	Градинар-цвеќар	700
13.	Готвач	300
14.	Келнер	600
15.	Угостителски техничар	700
16.	Угостителски техничар за рурален туризам	1200
17.	Ракувач со рударски машини	600
18.	Столар	600
19.	Вкупно	11 350

По барање на Министерството за образование и наука, Центарот обнови 20% (вкупно 7870 прашања) од постоечките прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците за завршните години по стручно-теоретски предмети, за сите образовни профили и струки.

• **Изработка на наставни и испитни програми за четиригодишно образование за нови образовни профили**

Центарот во 2015 година продолжи со изработка на наставни програми за новите образовни профили кои беа воведени во 2011/2012, 2012/2013 и 2013/2014 учебна година. Беа изработени наставните програми за следните образовни профили: банкарски техничар – 6; техничар за логистика и осигурување – 5; угостителски техничар - 6 програми; угостителски техничар за рурален туризам - 7 програми.

За образовните профили од техничкото образование, според кои се образуваат ученици во четврта година во учебната 2014/2015 година, се изработија три испитни програми за полагање на стручните предмети за матурски и за завршен испит.

Вработените во Центарот и во текот на 2015 година, согласно со програмските задачи, учествуваа во спроведувањето на екстерните испити за државна матура. Советниците од соодветната струка учествуваа во реализирањето на стручни испити на наставниците-приправници. Секој од соодветната струка се членови во Комисија за

верификација на програми за неформалното образование на возрасните за кои е надлежен Центарот за образование на возрасни. Министерството за образование и наука има надлежност за верификација на новите профили во стручното образование, каде што еден член во Комисијата за верификација е соодветниот советник од Центарот.

➤ **Резиме**

Незавршени програмски задачи

- Неизработени 30 стандарди на занимања од сите активни образовни профили од тригодишното стручно образование и стручно оспособување;
- Неизработени 20 стандарди на образовни профили и стручни квалификации од сите активни образовни профили од тригодишното стручно образование и стручно оспособување;
- Не е направена анализа на постојните наставни планови и програми од четиригодишното стручно образование;
- Неизработени 100 стандарди на занимања од реформираното четиригодишно стручно образование;
- Неизработени 50 стандарди на образовни профили и исто толку стручни квалификации од реформираното четиригодишно стручно образование;
- Неизработени стандарди на постигањата на учениците за новите профили во техничкото образование;
- Неизработени 17 Нормативи за наставни средства и помагала.

Предвидените активности од 1 до 5, Центарот не беше во можност да ги реализира, бидејќи се директно врзани со отпочнување на ИПА проектите за реформите во две, три и четиригодишното стручно образование, а нивното отпочнување не зависи од Центарот.

Планираните активности од точка 6 и 7, Центарот истакнува дека е поцелисходно да се реализираат по завршување на реформите во сите видови стручно образование.

Завршени програмски задачи

- Изработени 127 стандарди на постигањата на учениците по стручните предмети за активните образовни профили од реформираното тригодишно образование, што беа опфатени со Твининг проектот;
- Изготвени 11350 нови предлог-прашања од сите струки за тригодишно (реформирано) и новите образовни профили од четиригодишно стручно образование за екстерно проверување на постигањата на учениците и обнови 20% (вкупно 7870 прашања) од постоечките прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците за завршните години по стручно-теоретски предмети, за сите образовни профили и струки;
- Изработени 24 наставни програми за четиригодишно стручно образование за новите образовни профили и три испитни програми за полагање на стручниот предмет за матурски и завршен испит за четиригодишно образование;
- Изработен Норматив за наставен кадар за новите профили во четиригодишното стручно образование и реформираните профили со двегодишно и тригодишно траење;

- Дадени стручни мислења за програмите за слободни часови на училиштата;
- Земено учество во спроведување на екстерните испити за државна матура;
- Земено учество во спроведување на стручните испити за наставници-приправници;
- Земено учество во работни групи за верифицирање програми за неформалното образование на возрасните;
- Земено учество во комисији за верификација на новите образовни профили;
- Изработени програми за органско-земјоделско производство во рамките на слободните часови на училиштата;
- Изработени и донесени процедури за иницијатива, организација, реализација и донесување стандарди на занимања;
- Изработен колективен договор на ниво на работодавец, склучен помеѓу вработен и директорот на Центарот;
- Учество во подготовка на Годишна програма на ЦСОО за 2016 година;
- Пишување Годишен индивидуален извештај за работа за 2015 година;
- Учество во изготвување Извештај за работата на ЦСОО за 2015 година;
- Изработка на тригодишен план на активности со потребни финансиски средства во Секторот за развој на стандарди и наставни планови и програми;
- Валидизирање и проверка на постоечките и дополнување со нов наставен план во ЕМИС.

4.3. Сектор за меѓународна соработка и социјално партнерство

➤ Опис на активностите

Во 2015 год., вработените во ЦСОО реализираа голем број активности од доменот на меѓународна соработка и социјално партнерство.

Реализирани се активности во однос на отпочнатиот проект „Техничка помош за подготовка на тендерска документација за набавка на наставна опрема за стручна обука за стручните училишта“ (изготвување прегледи, посета на училишта, консултативни средби со ИБФ, учество во работата на работната група која е надлежна за следење на проектот „Техничка помош за подготовка на тендерска документација за набавка на наставна опрема за стручна обука и сл.“). Центарот учествуваше во работата на Претседателството и Собранието на електротехничките, машинските и сообраќајните стручни училишта. Како резултат на успешната партиципација на советниците во здружението на ЕМСУЦ-те беа успешно реализирани и организирани 34. Државни натпревари на електротехничките, машинските и сообраќајните средни стручни училишта во Р. Македонија каде соодветните советници по струки учествуваа во работата на Централната комисија. Во однос на реализација на практична настава на ученици во компании, Центарот даваше поддршка во вид на координација и поврзување на средните стручни училишта со компании. Со ваквите активности, имаме остварена соработка на: СОУ „Гошо Викентиев“ од Кочани со компанијата „Руен“ од Кочани, СЕТУ „Михајло

Пупин“, СОУ „Владо Тасевски“ и СОУ „8-ми Септември“ со компанијата „Титан“ - Скопје, повеќе стручни училишта со компанијата „ЕВН“ - Македонија и др. И оваа година, Центарот продолжи со реализација на активности организирани од УСАИД ЈЕС Мрежа. Како резултат на овие активности, беа одржани вкупно две обуки на ментори во компании (вкупно обучени ментори 32, кои доаѓаат од 18 компании од Скопје. Вкупен број на наставници на кои им е издаден сертификат за учество на обуката Ментори во компанија во улога на наставник/тутор за менторите: 24 кои доаѓаат од 13 средни стручни училишта. Одржани се вкупно шест обуки за програмата Планирање на кариера и обучени 87 наставници. Обучени се и 34 претставници на стручните служби за програмата Планирање на кариера. За програмата Подготовка за вработување и работа одржани се две обуки и обучени 41 наставник од 10 средни стручни училишта од Скопје. Реализирани се и осум менторски средби за имплементација на приспособените програми за ученици со попреченост „Подготовка за вработување и работа“ и „Учење преку работа“.

Резиме

Центарот за стручно образование и обука во 2015 година, на полето на меѓународна соработка реализираше интензивни активности за претставување и презентирање на истиот пред меѓународните институции, организации, амбасади и странски претставништва од областа на средното стручно образование. Беше реализирана 8-дневна посета на Центарот за стручно образование од Хрватска, реализирано е учество на меѓународни конференции, трибини, работни средби и работилници со институции и организации од други држави, со цел размена на искуства, знаења, ставови и идеи кои ќе придонесат за подобрување и модернизација на средното стручно образование во Република Македонија.

Потпишан е Меморандум за разбирање и партнерство помеѓу ЦСОО и Програмата за зголемување на пазарната вработливост (ИМЕ) за наредните четири години.

Исто така, во 2015 год. продолжија активности и работа на меѓународни проекти кои се започнати во минатите години.

За 2015 год. беше предвидено започнување и зајакнување на соработка, како и потпишување меморандуми за соработка и стратешко партнерство со ВЕТ центри од држави-членки на Европската унија (Италија, Франција, Малта, Англија и сл.), што не беше реализирано од причина на необезбедена финансиска поддршка и недоволно човечки ресурси за реализација на ваквиот вид активности.

Во рамките на зајакнувањето на врската меѓу стручните училишта и пазарот на трудот, беше предвидено дека Центарот интензивно ќе работи на воспоставување интегрален Регистар за компании што ги исполнуваат условите за спроведување практична обука за учениците кај работодавачите. Регистарот е воспоставен, но не може сè уште да почне да функционира поради пројавените недоволни технички капацитети, немање институционален договор за негово опслужување и немање кадри и по квантитет и по квалитет за работа со истиот.

4.4. Сектор за деловна поддршка

➤ **Опис на активностите**

Согласно со Годишната програма за работа за 2015 година, Секторот за деловна поддршка обезбеди поддршка за остварување на проектираните активности на Центарот, преку низа активности насочени кон јакнење на капацитетите на Центарот; усогласување на актите на Центарот со Законот за административните службеници, Законот за вработените во јавниот сектор и подзаконските акти; имплементација на системот за управување со квалитет ИСО 9001-2008; учество во изработка на предлози за измени и дополнување одделни закони и подзаконски акти; изготвување правилници, решенија, одлуки, информации и договори; објавување конкурси за избор на надворешни соработници на Центарот; лекторирање и преведување документи; одржување на веб-страницата; промовирање на работата на Центарот.

➤ **Резиме**

- Во текот на 2015 година, беа изготвени Предлог-правилник за внатрешна организација на Центарот за стручно образование и обука со прилог Органограм и Предлог-правилник за систематизација на работни места во Центарот за стручно образование и обука со прилог Табеларен приказ, согласно со Законот за административни службеници и Законот за вработените во јавниот сектор;
- По претходно доставено барање од страна на Центарот, беше добиена согласност од Министерството за финансии за вработување на нови 5 лица, по пат на јавен оглас, а со цел зајакнување на кадровските капацитети во Центарот;
- Доставени се забелешки по Нацрт-извештајот за извршена ревизија на успешност, ефективност на програмите/мерките насочени кон развој на средното образование во Р. Македонија;
- За изготвување нови наставни програми и стандарди на постигањата на учениците, Центарот спроведе јавен конкурс за избор на надворешни соработници, врз основа на кој беа избрани професори и соодветни наставници од средните стручни училишта;
- За изработка на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците, нивен превод од македонски јазик на албански јазик и на турски јазик, како и внес на прашањата во електронскиот систем, беа ангажирани соодветни наставници од средните стручни училишта;
- Континуирано, согласно со потребите на Центарот, се вршеше лектура и јазична редакција на документи, како и превод на документите од македонски јазик на албански јазик;
- Редовно се објавуваа сите настани на веб-страницата на Центарот кои беа организирани од страна на Центарот или од страна на неговите партнери, со цел

промовирање на работата на Центарот и новините во стручното образование и обука;

- Со цел успешно спроведување на обврските на Центарот, во однос на екстерното проверување на постигањата на учениците, беше направен детален преглед на сите стручни предмети, за секоја струка одделно, за нивно внесување во системот за електронско тестирање и континуирано се следеше процесот на внесувањето;
- Во континуитет се преземаа активности за одржување на преносните и персоналните компјутери во Центарот и за компјутерската мрежа;
- Изготвени предлог-процедури за воведување ISO стандарди во Центарот кои ќе започнат со имплементација по стапувањето во сила на Правилниците за внатрешна организација и систематизација на работни места;
- Континуирано се преземаа активности за логистичка поддршка на седниците и активностите на Управниот одбор на Центарот и Советот за стручно образование и обука.

4.5. Одделение за управување со човечки ресурси

➤ Опис на активностите

Одделението за управување со човечки ресурси, во текот на 2015 година, остваруваше активности поврзани за почитување на работното време и остварување на правото на Годишен одмор. Покрај тоа, се извршуваа и активности за зголемување на ефикасноста, намалување на несигурноста, зголемување на стручното знаење, стекнување нови компетенции, зголемена мотивираност, личен развој на вработените и одржување позитивна клима помеѓу вработените во Центарот.

➤ Резиме

Предвидените цели се постигнаа преку следниве активности:

- Учество на обуки, семинари, конференции, симпозиуми, тркалезни маси, работилници и други облици на усовршување за кои ќе се воочи потреба;
- Поголема ажурност за почитување на работното време, како и за остварување на правото на Годишен одмор.

4.5. Одделение за финансиски прашања

➤ Опис на активностите

Согласно со одобриениот буџет на Центарот и вкупните потреби на установата за тековната година по видови стоки, услуги и работи, се изготви Годишен план за јавни набавки и се спроведоа постапки, во согласност со позитивните законски прописи. Беа спроведени 7 (седум) јавни набавки, од кои четири за јавни набавки за стока и три за јавни набавки за услуги.

Редовно се изготвени месечни финансиски извештаи, како и месечни, полугодишни и годишни статистички извештаи за исплатените плати на вработените.

На почетокот на 2015 година е изготвена завршна сметка на Центарот за претходната година.

На крајот на годината е спроведен попис при што утврдената состојба е усогласена со материјалното сметководство на Центарот. Извршено е и израмнување на магацинската со книговодствената евиденција.

Во текот на целата година, континуирано се следеше реализацијата на финансиските средства одобрени со буџетот, по потреба е извршена пренамена на средства.

Согласно со позитивните законски прописи, обезбедено е финансиско и материјално работење на Центарот.

➤ Резиме

Во рамките на Годишната програма за работа на Центарот за 2015 година, се изработи финансиски план за реализација на одобрените буџетски финансиски средства, согласно со потребите на Центарот.

Дел од финансиските средства за 2015 година иако беа доделени со Буџетот, не беа реализирани од страна на трезорот при Министерството за финансии, со што овие нереализирани налози се префрлија како долг на Центарот за 2016-та година.

Во текот на 2015 година се реализирани вкупно 7 (седум) јавни набавки од кои четири за јавни набавки за стока и три за јавни набавки за услуги. Поради недостаток на средства, дел (две) од планираните јавни набавки не се реализирани.

Составен дел на Извештајот за работењето на Центарот за 2015 година е и Годишниот финансиски извештај за 2015 година, даден во Прилог бр.1.

Вонпрограмски задачи

Советниците од Центарот за стручно образование и обука, покрај програмските задачи во текот на 2015 година, извршуваа голем број вонпрограмски активности кои произлегуваат од барањата на Министерството за образование и наука и другите образовни институции или невладини организации. Центарот учествуваше во текот на минатата година во следните вонпрограмски задачи:

- **Активности поврзани со професионален и кариерен развој на наставниците, поддржан од МЦГО-УСАИД**
 - Изработка на основни компетенции на наставниците, стручните соработници, директорите и стручните соработници во структурата (лаборант);
 - Изработка на компетенции за наставници-ментори и наставници-советници;
 - Изработка на Упатство за професионален и кариерен развој на наставниците;
 - Пилотирање на решенијата за професионален и кариерен развој на наставниците.
- **Активности на работната група за интегрирано образование во кои учествуваа и вработените од Центарот**
 - Пилотирање на ПМП и планирање следни активности;
 - Процес на пилотирање на мониторинг и евалуација за активности од меѓуетничка интеграција во образованието;
 - Учество во дводневна работилница во работната група за интегрирано образование за обука на користење на електронската апликација за истражување „Survey Monkey“;
 - Учество на работилница на тема „Усогласување на индикаторите и инструментите за планот за мерење постигнување (ПМП) во областа на интегрирано образование“;
 - Дводневна работилница за јакнење на капацитетите на работната група за интегрирано образование (Обука за „Серви Манки“ собирање и обработка на податоци);
 - Учество во изготвување Брошура за промоција на интегрираното образование – МОН.
- **Активности поврзани со меѓуетничка интеграција на образованието**
 - Изработка на дневни подготовки со елементи на мултикултура;
 - Организација и реализација на менторски средби со тимовите за меѓуетничка интеграција во училиштата;
 - Набљудувана активност на час во училиштата за меѓуетничка интеграција во образованието во средните училишта;
 - Организација и реализација на менторски средби со средните училишта за презентација на процедурите за сертификација на наставници, директор/стручен соработник за активности од меѓуетничка интеграција;
 - Изготвување извештаи за одржаните менторски средби.
- **Учество на работни средби, комисији, настани, тркалезни маси, форуми и конференции**

Вработените во Центарот, во текот на 2015 година, учествуваа на голем број работни средби и комисији организирани како од Центарот така и од други надворешни институции или невладини организации. Како резултат на овие средби беа изработени:

- Правилник за определување на работното време;

- Правилник за начинот и содржината на анализа на содржините на наставни планови, наставни програми и учебници од аспект на унапредување на еднаквите можности на жените и мажите;
- Извештај за реализација на Актот за мали бизниси за 2015 година, согласно со новата методологија, за Областите: 1. Претприемничко учење и 8а. Претприемнички вештини во организација на Министерството за економија, Европската тренинг фондација и SEECEL;
- Изработка на Biennial Work Plan 2016 - 2017 на Центарот за стручно образование и обука за UNEVOC Network Members UNESCO;
- Мислење за Прелиминарниот извештај со Предлог-препораки на УНЕСКО за техничкото стручно образование и обука;
- Детектирање на сегашната состојба и потреби во стручното образование и обука и Preparing the Sector Planning Documents 2015-2017 for the education and employment sector and the 2015 Action Plan за креирање документи како основа за искористување на помошта од ИПА 2 за секторот вработување, образование и социјални политики.

Во насока на зајакнување на соработката и социјалното партнерство, во текот на 2015 година, Центарот оствари голем број работни средби со училиштата, социјалните партнери и надворешните засегнати страни за стручното образование и обука. Работните средби се реализираа со:

- делегацијата од мисијата на УСАИД од Косово за запознавање на активностите кои Р.Македонија ги реализира во рамките на поврзување на образованието со пазарот на трудот;
- работодавачи од угостителско-туристичкиот сектор и ИТ секторот за развој на НРК и зајакнување на соработката на стопанството и образованието;
- УНДП, за реализацијата на обуките и подготовка на ОП 2016;
- претставник од Асоцијацијата за поддршка на стручното образование и обука од Германија ангажирани во Косово;
- претставник од Проектот АЦЕ, во врска со вклучување ученици и наставници од земјоделско-ветеринарните училишта во проекти за мобилност преку Националната агенција за европски образовни програми и мобилност;
- претставници од ИМЕ проектот (Increasing Market Employability), финансиран од швајцарската Агенција за развој и соработка (SDC) за остварување соработка и развој во рамките на земјоделско-ветеринарната струка, угостителско-туристичката струка и електротехничката струка;

- претставниците од Проектот „Зелена програма за органско производство - Green POP“, во рамките на програмата Еразмус: Фондацијата Агро-центар за едукација (ФАЦЕ); партнер-училиштата СУГС „Браќа Миладиновци“ - Скопје; СОУ „Кочо Рацин“ - Св.Николе; Балкан Бицерт - Скопје; ИФСАТ - Холандија; ВМА - Исланд и ИНЕА – Шпанија;
- консултантскиот тим ангажиран од Швајцарската развојна агенција за проценка на потенцијалите за интервенции во областа на развој на стручното образование;
- претставници од МОН за подобрување на Извештајот за референцирање на Националната рамка на квалификации, во делот на средното и постсредното стручно образование;
- претставници на Култур Контакт - Австрија, анализа за досегашната соработка и можностите за идна соработка на полето на СОО во угостителско-туристичката струка;
- претставници од Меѓународен центар за развој на приватниот сектор од Истанбул, и посета на две средни стручни училишта и компанија во Р. Македонија;
- Британски совет и МОН за учество на конференцијата за Националната рамка на квалификации и Опис на квалификации и нивелирање на квалификациите;
- Министерството за труд и социјална политика и Меѓународната организација за труд, во работна група за изготвување нов Акциски план за вработување на млади 2016-2020 година во организација на Министерството за образование и наука.

Треба да се потенцираат големиот број активности на врботените од Центарот за учество на: тркалезни маси, форуми, конференции, манифестации и обезбедување информации од областа на стручното образование по барање на образовни институции, невладини организации и други заинтересирани страни. Подолу е наведено учеството на некои од нив.

- Манифестацијата за енергетска ефикасност и презентирање на програмите за енергетска ефикасност на објекти од електротехничка, машинска и градежно-геодетска струка пред директори на училишта во кои ќе се реализира факултативната програма и други релевантни структури.
- Завршната манифестација на проектот „Конгресен центар и Центар за доживотно учење и унапредување на вештини“ во организација на Факултетот за туризам и бизнис логистика од Штип и Американскиот универзитет од Благоевград, Р. Бугарија.
- Работилница, организирана од МОН, за НРК во Скопје, на тема „Употреба на пристапот базиран на резултати од учење во СОО“.
- Форум за иновации во организација на Бизнис центарот на Скопски регион во соработка со Фондот за иновации и технолошки развој.

- Работилници за изготвување на Извештајот за реализација на Актот за мали бизниси за 2015 година, согласно со новата методологија, за Областите: 1. Претприемничко учење и 8а. Претприемнички вештини во организација на Министерството за економија, Европската тренинг фондација и SEECCL.
- Работни состаноци на Работната група за Поглавјето 3.26 Образование и култура, во работните групи за стабилизација и асоцијација, учество во работата на меѓуресорската работна група за изготвување на Програмата за реформи во вработувањето и социјалната политика, за Поглавје 3.19 Социјална политика и вработување, Подрачје 3.19. 4 Политика на вработување и европски социјален фонд.
- Работната група за подготовка на Националната програма за усвојување на Правото на Европската унија и подготовка на преговарачките позиции за преговори за членство во Европската унија.
- Форум со работодавачи „Со подобри политики на поддршка до повеќе вработувања во бизнис-секторот“ во организација на Министерството за труд и социјална политика, Агенцијата за вработување на Република Македонија - Националниот совет за претприемништво и конкурентност, УНДП и Единиците на локална самоуправа.
- Работилница со клучните инволвирани страни за неформално и информално учење на возрасни во организација на Центарот за образование на возрасни.
- Работата на Поткомитетот за иновации, информатичко општество и социјална политика помеѓу РМ и ЕУ во рамките на Комитетот за стабилизација и асоцијација, презентирање на напредокот во стручното образование и одговарање на прашања од интерес на претставниците на ЕК.
- Подготовка, процесуирање и учество во имплементација на проектот „Платформа за претприемништво за економска и социјална инклузија на жените од малцинските групи“.
- Вториот регионален ECDL Forum Macedonia 2015.
- Презентација на семинарот за Кластер на знаења во Белград на тема „Понатамошен развој на учењето преку работа“, организиран од ERI SEE.
- Презентација на регионалната работилница во Торино, организирана од ЕТФ на тема „Идентификација и мечирање на потребни вештини барани од пазарот на трудот во земјите од Југоисточна Европа и Турција.
- Меѓународна работилница за Европска рамка на квалификации (ЕРК), подготовка за управување и интеракции за развој на национално ниво. Работилницата се одржа во Подгорица, Црна Гора, а организатор беше Европската тренинг фондација (ЕТФ).
- Меѓународна конференција „Градиме мостови во образованието на возрасните“, одржана во Љубљана, Република Словенија.

- Меѓународна конференција за мало стопанство и занаетчиство како кординирачко место на проектот на Занаетчиската комора Кобленц, „Западен Балкан“, финансиран од страна на Сојузното министерство за стопанска соработка и развој на Германија на тема „Дуалниот систем во Југоисточна Европа - визија и одговорности пред младите генерации“. На меѓународната конференција учествуваа претставници од областа на стручното образование, претставници на организации на работодавачите од Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Германија, Косово, Хрватска, Македонија, Молдавија, Црна Гора, Романија и Србија, како и претставници на институции од Бугарија. Меѓународната конференција се одржа во Софија, Република Бугарија.
- Самит за претприемништво, Виена - Австрија, во организација на КултурКонтакт Австрија.
- Реализирана мобилност во Хрватска во рамките на проектот „Развој на стручното образование во контекст на доживотното учење“, од програмата ЕРАЗМУС+. Носител на проектот беше ЦСОО од подготовка на апликација, координација и реализација на истиот кој сè уште е во фаза на заокружување и реализирање на завршните активности.
- Реализирани обуки за наставници за Училишна медијација.
- Учество на едnodневна работилница на тема „Континуиран професионален развој на наставниците од средните стручни училишта и обучувачите во Република Македонија“.
- Учество на обука за информациски систем за управување со човечки ресурси.
- Следење на обуките за Ромски здравствен медијатор.

**Директор,
Ајше Селмани**

Прилог 1

Годишен финансиски извештај за реализација на одобриениот буџет на
Центарот за стручно образование и обука во период
од 1.1. до 31.12.2015 година

РАСХОДИ

Реден број	Ставка	Наслов на активноста	Вредност (годишно ниво)
	40	Плати и надоместоци	11.042.387,00
1.	401	- Основни плати на вработените	8.057.722,00
2.	402	- Придонеси за социјално осигурување	2.984.665,00
	42	Стоки и услуги	6.457.422,00
3.	420	Патни и дневни расходи – патни трошоци во земјата - патни трошоци во странство	<u>45.559,00</u> 7.000,00 38.559,00
4.	421	Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт - Електрична енергија - Водовод и канализација - Пошта - Телефон и телефакс - Мобилна телефонија - Гориво и масла - Регистрација на возила - Губретарина - Радиодифузна такса - Паркинг за службено возило - Други трошоци за комуникација	<u>1.289.345,00</u> 438.996,00 110.034,00 15.989,00 201.494,00 141.222,00 291.520,00 11.537,00 58.475,00 7.780,00 11.410,00 888,00
5.	423	Материјали и ситен инвентар - Канцелариски материјали (класери, вирмани, папки, пликоа, обрасци и друг потрошен материјал) - Тонери, кертриџи, рибони - Списанија, весници и др. материјал - Прехранбени артикли и пијалаци - Средства за одржување на хигиената - Материјали за разни поправки - Ситен инвентар	<u>312.346,00</u> 43.568,00 119.673,00 17.088,00 34.999,00 35.000,00 31.034,00 30.984,00
6.	424	Поправки и тековно одржување - Одржување на објект - Одржување на компјутерската опрема и софтвер - Одржување на службеното возило	<u>222.155,00</u> 29.264,00 125.160,00 67.731,00
7.	425	Договорни услуги - Осигурување на вработените - Осигурување на градежен објект - Осигурување на моторни возила - Систематски преглед на вработените - Услуги за одржување на хигиената - Исплата на членови на Управен одбор	<u>4.347.182,00</u> 29.902,00 5.130,00 13.220,00 20.000,00 8.621,00 752.469,00

**ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING CENTRE**

		- Исплата на членови на Совет за стручно образование и обука	651.206,00
		- Услуги за умножување/копирање	8.620,00
		- Услуги за подготовка и послужување топли и ладни напивки	8.620,00
		- Изработка, превод, лекторирање и внес на прашања за екстерна проверка на постигањата на учениците	1.754.953,00
		- Изработка на 28 наставни програми	292.582,00
		- Електронска евиденција на работното време	88.805,00
		- Воведување ИСО стандарди	240.720,00
		- Годишни сметки	8.400,00
		- Волонтери	10.692,00
		- Одржување по една средба во стручни училишта	14.725,00
		- Еднодневна обука по струка	60.067,00
		- Изработка на стандарди	378.450,00
8.	426	Други тековни расходи	240.835,00
		- Објавување огласи	218.991,00
		- Други оперативни расходи	21.844,00
	48	Капитални расходи	199.395,00
9.	480	Купување опрема и машини	199.395,00

Вкупно расходи (р.бр.1 до р.бр.9) **17.699.204,00**

**ДИРЕКТОР,
Ајше Селмани**

Бр.01-661/1
од 01.04.2016 година